

juxta hoc decretum in *Lucana*, si nova olea in benedictione fontis nondum habeantur, eodem autem die vel saltem ante casum administrandi baptismi habenda sint, sacerdotem fontem in sabbato sancto benedicere posse omitendo sacrorum oleorum infusionem, ipsumque nova subinde recepta olea in fonte privatim admiscere, prout in missali præscribitur. Vid. p. 6, n. 155.

Not. nova recepta sacra olea non esse solemniter in ecclesiam introducenda, sed a sua receptione privatim in ecclesia loco solito deponenda, et continuo veteribus combustis nova adhibenda (1).

57. Missæ privatæ sine speciali indulto Sedis Apostolicæ (2) prohibentur in sabbato sancto, etiamsi festum de præcepto occurrat (3). Unica tantum missa conventualis seu solemnitas simul cum officio ejusdem sabbati sancti permissa et præcepta est.

Iidem debent esse celebrans, diaconus et subdiaconus pro benedictione ignis, granorum incensi, cerei et fontis, atque pro prophetiis et missa, ut clare patet ex rubricis missalis, quæ semper de iisdem loquuntur; tum quia prædicta omnia simul sumpta unum idemque officium constituunt, et proinde qui incepit, idem perficere debet (4). Nisi igitur adsit necessitas vel ratio sufficiens, iidem debent esse celebrans, diaconus et subdiaconus pro toto officio: data tamen necessitate vel ratione sufficiente, quandoque aliter fieri potest: sic S. R. C. (5) censuit in ecclesia Carpensi functiones « esse » divisibiles, et posse ab uno fieri benedictionem fontis, ab alio missam cantari; et ideo consuetudinem dictæ ecclesiæ in hoc servandam esse censuit, ita ut archipresbyter

(1) S. R. C. 16 Dec. 1826, n. 4474-4623, V, in Gandaven. Vid. Gardellini in idem dec.

(2) S. R. C. 31 Jul. 1821, n. 4433-4583; 22 Jul. 1848, n. 4971-5132.

(3) Dec. gen. 12 Feb. et 11 Mart. 1690, n. 3053, et 3055-3202 et 3204; 31 Jul. 1821, n. 4433-4583, 3, Giraldis de off. et potest. parochi p. I, c. 11, n. 50. Vid. tom II, n. 280.

(4) S. R. C. 1 Sept. 1838, n. 4692-4838, et 22 Jul. 1848, n. 4965-5126, 4.

(5) 14 Jun. 1608, n. 239-386.

» benedictionem fontis faciat, et postea si noluerit, vel non » potuerit celebrare, missa cantetur ab alio canonico. » Similiter pro ecclesia Tiburtina dispensatum est, ut alius diaconus in præconio adhibeatur (1), quod tamen ecclesiæ Pisanæ negatum est (2).

CÆREMONIÆ SABBATI SANCTI.

58. *Præparanda ante officium.* Summo mane omnia altaria pretiosioribus ornamentis albis vestiuntur et ornantur sine sanctorum tamen reliquiis et imaginibus: ad altare majus duplex apponendum est antependium, album subtus et violaceum desuper, quod ante missam facile removeri potest. Candelæ altaris usque ad initium missæ extinctæ manent, et omnes lampades et lumina per ecclesiam ante officium extinguuntur.

In credentia præter solita, libri pro canendis præconio *Exultet* et prophetiis; una vel plures candelulæ pro lampadibus accendis; item si fons benedicendus sit, candelabra acolythorum cum candelis extinctis; si autem fons benedicendus non sit, relinquuntur in sacristia.

In loco, in quo evangelium a diacono cantari solet præparandum est legile seu pulpitem velo albo coopertum; post legile cereus paschalis benedicendus in aliquo magno candelabro condecenti; atque prope dictum candelabrum pes ligneus vel marmoreus ad sustinendam arundinem.

In plano a cornu epistolæ paranda sunt casula et manipulus pro celebrante, duo manipuli pro diacono et subdiacono, omnia violacea, item tres cussini capitibus celebrantis et ministrorum supponendi.

In sacristia præter tres amictus, albas et cingula paranda sunt pro officio ante missam pluviale et stola violacea pro

(1) S. R. C. 30 Mart. 1824, n. 4453-4603, 2; 2 Ap. 1875, n. 5594.

(2) 12 Nov. 1831, n. 4523-4672, 8.

celebrante, stola violacea pro diacono, et planetæ plicatæ pro diacono et subdiacono, si his utantur : pro missa casula, stola et manipulus pro celebrante, dalmatica, stola et manipulus pro diacono, tunicella et manipulus pro subdiacono, omnia albi coloris. Item crux processionalis.

Extra portam principalem ecclesiæ vel in ipso aditu præparanda est mensa, cooperta mappa munda, sed sine cruce et sine candelabris, super quam ponenda sunt : 1° legile cum missali in medio, nisi minister librum ante celebrantem teneat, 2° manipulus, stola et dalmatica albi coloris pro diacono, 3° arundo cum tribus candelis, 4° candela accendenda de novo igne, ad candelas arundinis accendendas, 5° pelvis cum quinque granis incensi, 6° thuribulum vacuum cum navicula incensi, et vas aquæ benedictæ, nisi hæc ab acolythis in accessu deferantur. Item prope mensam tripes cum foculo, carbonibus accendendis et materia facile combustibili; ligna sulphurata, instrumenta ad ignem excutiendum, forcipes ferreæ ad ignem in thuribulum ponendum.

Vid. *Praxis Pontif.* tom. III, n. 169.

59. *Benedictio ignis et granorum incensi.*

Rub. *Hora competenti cooperiuntur Altaria, et dicuntur Horæ, candelis Altaris extinctis usque ad principium Missæ Interim excutitur ignis de lapide foris Ecclesiam, et ex eo accenduntur carbones.*

Dicta nona, Sacerdos indutus amictu, alba, cingulo, stola, et pluviali violaceo, vel sine casula, astantibus sibi ministris cum Cruce, aqua benedicta, et incenso, ante portam Ecclesiæ, si commode potest, vel in ipso aditu Ecclesiæ, benedicit novum ignem, dicens : Dominus vobiscum, etc.

Deinde benedicit quinque grana incensi, ponenda in cereo, dicens absolute hanc orationem : Veniat, quæsumus etc.

Dum benedicit grana incensi, Acolythus assumens de carbonibus benedictis ponit in thuribulo : et finita oratione supradicta, Sacerdos de navicula ponit incensum in thuribulo, benedicens illud more solito : deinde præ-

dicta grana incensi, et ignem ter aspergit aqua benedicta, dicens : Asperges me Domine, sine cantu et sine Psalmo, et ter adolet incenso. Interim omnia luminaria Ecclesiæ extinguuntur, ut de igne benedicto postmodum accendantur.

Ad locum, in quo novus ignis est benedicendus, procedunt : 1° tres acolythi cum aqua benedicta, thuribulo vacuo et navicula incensi, atque pelvicula cum quinque granis incensi, nisi hæc in mensa parata habeantur ; 2° subdiaconus in albis vel cum planeta plicata violacea, crucem deferens, sine ceroferrariis ; 3° clerus per ordinem ; 4° et ultimo celebrans indutus amictu, alba, cingulo, stola et pluviali violacei coloris, cum diacono a sinistris, induto amictu, alba, cingulo et stola violacea, atque planeta plicata, si ea utatur, sed sine manipulo. In defectu pluvialis celebrans stola super albam induitur, et in hoc casu diaconus stola super albam indutus, procedit ante celebrantem.

Ignis e silice a sacrista vel alio ministro tempestive est excutiendus, et carbones accendendi, ut adveniente celebrante, novus ignis reperiat accensus : non enim ipse celebrans ignem excutere, et carbones accendere debet, ut supra patet ex rubricis missalis (1).

Ad mensam subdiaconus se sistit a parte portæ ecclesiæ, vertens faciem suam et Crucifixi imaginem versus celebrantem ; clerus se ita disponit in duas lineas vel per gyrum, ut juniores sint cruci et seniores celebranti viciniore ; celebrans stat apud mensam facie ad crucem seu portam ecclesiæ conversa ; diaconus stat juxta celebrantem, et acolythi post illos. Celebrans sine cantu seu tantum voce intelligibili (2), detecto capite, et junctis manibus legit tres orationes ad ignem benedicendum, et deinde quartam sine *Oremus* ad benedicenda quinque grana incensi, acolytho sustinente pelviculam cum granis coram celebrante : aspergit et incensat grana et carbones in vase restantes vel simul, vel successive. Diaconus

(1) Cavalieri tom. 4, dec. 344, n. 8.

(2) Cærem. Ep. lib. 2, c. 28, n. 1 ; Paris Crassus, l. 2, c. 48.

incensum cum invitatione ad benedictionem ministrat, sicut etiam aspensorium et thuribulum cum solitis osculis. Thuriferarius recepto thuribulo, ponit carbones restantes in illud.

60. *Processio ad altare. Lumen Christi.*

Rub. *Tum diaconus indutus dalmatica albi coloris, accipit arundinem cum tribus candelis, in summitate illius triangulo distinctis. Præcedit thuriferarius cum Acolytha deferente in vase quinque grana incensi: sequitur Subdiaconus cum Cruce, et Clerus per ordinem: deinde Diaconus cum arundine, post eum Celebrans. Cum Diaconus ingressus est Ecclesiam, inclinatur arundinem, et Acolythus deferens candelam accensam de novo igne, accendit unam ex illis tribus candelis desuper positis: et Diaconus elevans arundinem, genuflectit, similiter et omnes alii cum eo, præter Subdiaconum Crucem ferentem, et cantat solus: Lumen Christi. R. Deo gratias.*

Et procedens ad medium Ecclesiæ, ibi accenditur alia candela: et iterum genuflexus, ut supra, altius cantat: Lumen Christi.

Tertio procedit ante Altare, ubi accenditur tertia candela: et rursus genuflexus, ut prius, adhuc altius dicit: Lumen Christi.

Facta benedictione ignis et granorum, acolythus candelam de novo igne accendit, eamque, si opus sit, lanternæ includit, ne per ventum extinguatur; et diaconus depositis super mensam paramentis violaceis, manipulum, stolam, et dalmaticam albi coloris assumit. Tum celebrans incensum more solito imponit. Deinde diaconus aperto capite, arundinem ambabus manibus accipit; et ordinatur processio, ut supra in rubricis, in qua ad sinistram diaconi incedit acolythus cum candela accensa, et thuriferarius cum thuribulo in dextra et navicula in sinistra, a sinistris acolythi deferentis grana incensi.

Post discessum processionis, ignis, aqua benedicta et reliqua amoventur; paramenta autem violacea diaconi juxta altare ad cornu epistolæ deferuntur, ut cantato præconio eadem ibi recipere possit.

Dum diaconus et etiam celebrans ecclesiam sunt ingressi, omnes subsistunt, et acolythus candelam accensam deferens, unam ex tribus candelis arundinis accendit. Indifferens autem est, quænam prius accendatur. Accensa candela, diaconus genuflectit utroque genu, et similiter omnes genuflectunt, excepto crucifero. Diaconus genuflexus elevat arundinem, et cantat *Lumen Christi*, in fine vocem deprimendo. Hoc cantato, omnes surgunt, et eodem tono respondent *Deo gratias*. Idem fit secunda vice in medio ecclesiæ, et etiam tertia vice ante gradus altaris, arundinem autem et vocem qualibet vice altius elevando. Ad tertiam vicem thuriferarius cum acolytho se sistit ante gradus altaris, et post eos subdiaconus cum cruce: reliqui se sistunt in duas lineas: diaconus cum acolytho et post illos celebrans, vel post clerum subsistunt, vel per medium usque ad subdiaconum transeunt; ibi tertia candela accenditur, et reliqua fiunt, ut supra dictum est. Celebrans singulis vicibus, antequam genuflectat, caput detegere debet.

61. *Benedictio cerei paschalis.*

Rub. *Deinde Celebrans ascendit ad Altare in cornu Epistolæ, et Diaconus dat arundinem uni Acolytho: et accipiens librum, petit a Celebrante benedictionem, ut fit ad Evangelium, Sacerdote dicente: Dominus sit in corde tuo, et in labiis tuis: ut digne et competenter annunties suum Paschale præconium: in nomine Patris, et Filii, † et Spiritus sancti. Amen.*

Postea vadit ad pulpitum, et ponit super eo librum, et incensat. A dextris Diaconi stent Subdiaconus cum Cruce et thuriferarius: a sinistris, duo Acolythi, ille qui tenet arundinem, et alius tenens in vase quinque grana incensi benedicti figenda in cereo. Tunc surgentibus omnibus, et stantibus, ut fit ad Evangelium, Diaconus cantat: Exultet etc.

Cum diaconus ultima vice cantaverit *Lumen Christi*, omnes surgunt, et responso *Deo gratias*, ad locum suum discedunt. Subdiaconus, thuriferarius alique acolythi e medio altaris recedunt, ut celebranti et diacono locum cedant.

Celebrans deposito bireto ad altare ascendit, illud in medio de more osculatur, deinde ad cornu epistolæ accedit, ibique stat conversus ad altare, donec diaconum benedicat. Non imponitur novum incensum. Diaconus, arundine acolytho tradita, omisso *Munda cor*, accepto libro, genuflexus in suppedaneo seu supremo gradu altaris, petit benedictionem, dicens *Jube Domne benedicere*, uti alias ad evangelium: tum celebrans ad eundem conversus, dicit: *Dominus sit*, eumque signat: manum vero super librum non ponit, neque diaconus eam osculatur (1).

Diaconus, accepta benedictione, descendit, ante altare cum aliis ministris genuflectit, exceptis crucifero et ministro de arundine, et vadit ad pulpitem seu locum præparatum in plano ad cornu evangelii. Præcedit thuriferarius cum acolytho deferente grana incensi a dextris, deinde subdiaconus crucifer cum acolytho deferente arundinem a sinistris, et ultimo diaconus cum missali clauso ante pectus. Ibi in linea recta se constituunt, ut supra in rubricis præscribitur, ita ut diaconus sit in medio, omnes faciem versus librum vertant, et latera dextra versus altare habeant. Crucifixi imago etiam versus librum vertenda est. His dispositis, diaconus librum ut ad evangelium incensat, et deinde incipit *Exultet*, neque se neque librum signans. Celebrans, dum diaconus cantare incipit, ad eundem se convertit, et stat, manibus junctis in cornu epistolæ, auditque diaconum præconium cantantem, quod ipse non legit. Omnes etiam in choro stant facie ad diaconum conversa.

Post verba *Curvat imperia*, diaconus cantum interrumpit, et cum acolytho deferente grana incensi accedens ad cereum, *infigit quinque grana incensi benedicti in cereo in modum crucis*, 1° in suprema parte, 2° in media, 3° in infima, 4° a

dextris cerei, et 5° a sinistris cerei, hoc modo: 4 2 5. Quo

facto, diaconus cantum prosequitur; et acolythus pelviculam

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 27, n. 9.

super credentiam deponit, acceptaque candelula non accensa, ad pristinum redit locum.

Cum diaconus cantaverit *Rutilans ignis accendit*, accipit arundinem, et *accendit cereum cum una ex tribus candelis in arundine positis*, acolytho eum deponente, si opus sit.

Cantato *Apis mater eduxit*, diaconus cessat a cantu, donec acolythus, cum candelula accepto lumine de cereo vel arundine, lampadem vel lampades proximas accenderit. Remotiores ab alio accendi possunt. Cum lampas coram ss. Sacramento semper ardere debeat, hic tantum videtur extinguenda, et de novo igne statim accendenda.

In fine nomen Papæ, et Episcopi proprii etiam ab exemptis exprimendum est (1). Sede Romana vacante, verba *Beatissimo Papa nostro*, et sede Episcopali vacante, sequentia *Et Antistite nostro* omittuntur. Cum imperium Romanum sublatum sit, omittuntur omnia verba a *Respice etiam* inclusive, usque ad *Per eundem* exclusive (2).

Not. has expressiones *O necessarium Adæ peccatum*, *O felix culpa*, dici non in se, sed respective ad Incarnationem Filii Dei, quatenus non venisset, si Adam non peccasset.

62. Prophetiæ.

Rub. *Completa benedictione cerei, Diaconus depositis albis, sumit violacea paramenta, et vadit ad Celebrantem: qui exuitur pluviali, et sumit manipulum et casulam violacei coloris. Postea leguntur Prophetiæ sine titulo, nec in earum fine respondetur Deo gratias: et Celebrans legit eas submissa voce ad Altare in cornu Epistolæ. In fine Prophetiarum dicuntur orationes modo subscripto. Ante vel interim dum Prophetiæ leguntur, Presbyteri catechizent catechumenos baptizandos, et præparent ad Baptismum.*

Finito præconio, diaconus librum claudit, acolythus arundinem super pedem, ibi præparatum deponit, et legile remo-

(1) S. R. C. 8 Ap. 1690, n. 3059-3208, 2. Vid. tom. I, n. 240.

(2) S. R. C. 7 Dec. 1844, n. 4839-4985, 6, et dec. Urbis et Orbis 23 Sept. 1860, initio missalis.